



Remissvar

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90) - remissvar

Diarienummer Ju2021/04036

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommenterar enbart de av utredningens förslag som avser brott mot barn.

Sammanfattning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar att reglerna för preskription av brott mot barn ses över.

Frågan om preskriptionstider för brott mot barn kräver en avvägning mellan flera rättsliga principer. Allmänprevention, rättssäkerhet och effektivitet ska balanseras mot ett brottsofferperspektiv och barnets rättigheter och särskilda ställning. Utredaren analyserar behovet av avsteg vid vissa brott mot barn från de normala principerna för preskriptionstid: att preskriptionstiden bör relateras till straffvärdet, räknas från den dag brottet begicks samt vara förutsägbar. Analysen lägger mest tyngd på frågan om förändrade preskriptionsregler skulle öka möjligheten att lagföra de brott som idag anmäls eller ej. Vi anser att barns särskilda ställning som brottsoffer och preskriptionstidens eventuella effekter på anmälningsbenägenhet borde ha getts en större tyngd.

Brottsofferperspektivet har lyfts fram starkare de senaste årtiondena, både vad gäller straffvärde och preskriptionstid. Våldtäkt och grov våldtäkt mot barn är helt undantagna från preskription. Detsamma gäller grov våldtäkt och våldtäkt som inte är mindre grov samt könsstympning av kvinnor som inte är mindre grovt mot personer som inte fyllt 18 år.

För andra brott gäller att preskriptionstiden börjar räknas från 18-årsdagen. Det gäller våldtäkt och grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp och grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, eller försök till sådana brott. Det samma gäller för grovt och inte ringa barnpornografibrott om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild. Därutöver har sexuellt ofredande en förlängd preskriptionstid om det utförs mot någon som inte fyllt 18 år.

Dessa undantag från normalprinciperna för preskription för vissa brott mot barn har i huvudsak motiverats utifrån kränkningens allvarlighetsgrad och risken att brotten inte upptäcks förrän barnet blivit äldre. Vi anser att det är dags att lägga ett tydligare barnrättsperspektiv på frågan om preskriptionstid för brott mot barn.



Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn börjar räknas från 18-årsdagen.

Barn har en särskild ställning när det gäller möjlighet att agera självständigt för att hävda sin rätt som brottsoffer. Barn är beroende av sina vårdnadshavare juridiskt, ofta även känslomässigt och praktiskt. Barnets beroendeställning till vårdnadshavare och andra närstående vuxna kan ha stor inverkan på barnets vilja och möjlighet att avslöja de brott barnet utsatts för, även i de fall förövaren inte är närstående. Barnet berövas då chansen att självständigt ta ställning till anmälan av de brott det utsatts för. För många barn är sådan självständighet inte möjlig förrän i vuxen ålder. De barn som har oturen att växa upp i beroendeställning till personer som begår brott mot dem eller som motarbetar anmälan av andras brott mot dem ska ha samma rätt till att få tid på sig att efterhand anmäla brottet som andra brottsoffer. Den tiden bör börja räknas från den dag barnet fyllt 18 år och själv är myndig.

Endast en mindre del av de brott som begås mot barn anmäls. Våldsutsatta barn berättar ofta för någon, vanligast för en jämnårig eller en närstående, men avslöjandet når i de flesta fall inte någon myndighet.¹ De kan finnas flera orsaker till det, till exempel barnets omognad och brist på information och erfarenhet, missförstånd, eller desinformation och negativ påverkan från närstående eller andra vuxna barnet är beroende av. Det är inte orimligt att anta att en allmän princip om 18-årsdagen som startpunkt för beräkningen av preskriptionstid för alla brott mot barn skulle ha en positiv effekt på anmälningsbenägenheten.

Kommentarer på utredningens förslag

10 Preskription av brott mot barn

10.3.4 Ska preskriptionstiden förlängas bör den räknas från det att brottsoffret fyller 18 år

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

Se motivering ovan i den inledande sammanfattningen.

10.4.2 Preskriptionsbestämmelserna för grov misshandel, synnerligen grov misshandel och grovt rån mot barn bör inte ändras

Vår bedömning: Det finns inte skäl att undanta grov misshandel, synnerligen grov misshandel och grovt rån mot en person som inte har fyllt 18 år från preskription. Det finns heller inte skäl att föreskriva att preskriptionstiden för dessa brott ska räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

¹ Jernbro, C., Janson, S. (2017) *Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
Svedin, C.G., Landberg, Å., Jansson, L. (2021) *Unga, sex och internet efter #metoo. Om ungdomars sexualitet och utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020/2021*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.



Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

Misshandelsbrott mot barn begås inte sällan av barnets förälder. Enligt den senaste nationella kartläggningen av barnmisshandel, rapporterade 24 % av de elever som ingick i studien att de någon gång utsatts för fysisk barnmisshandel under sin uppväxt och 58 % av dem hade utsatts av en förälder.²

Även om en stor andel av dessa brott utförs av icke närstående till barnet, finns det erfarenheter av att vårdnadshavare eller andra personer barnet är i beroendeställning till har påverkat våldsutsatta barn att inte avslöja för professionella eller anmäla brottet de utsatts för.

De barn som har oturen att växa upp i beroendeställning till personer som begår brott mot dem eller som motarbetar anmälan av andras brott mot dem ska ha samma rätt till att få tid på sig att efterhand anmäla brottet som andra brottsoffer. Den tiden bör börja räknas från den dag barnet fyllt 18 år och själv är myndig.

10.4.3 Preskriptionsbestämmelserna för människohandel som inte är mindre grov och grov människoexploatering bör inte heller ändras

Vår bedömning: Det finns inte skäl att undanta människohandel som inte är mindre grov och grov människoexploatering mot en person som inte fyllt 18 år från preskription. Det finns inte heller skäl att föreskriva att preskriptionstiden för dessa brott ska räknas från det att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

Se motivering ovan i den inledande sammanfattningen.

10.5.1 Brott mot liv och hälsa

Vår bedömning: Preskriptionsbestämmelserna för vållande till annans död och vållande till kroppsskada mot en person som inte fyllt 18 år, bör inte ändras. Detsamma bör gälla barnadråp.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

Se motivering ovan i den inledande sammanfattningen.

10.5.2 Om brott mot frid och frihet

Vår bedömning: Preskriptionsbestämmelserna för olaga frihetsberövande och grovt olaga tvång mot en person som inte fyllt 18 år, bör inte ändras. Detsamma bör gälla barnäktenskapsbrottet och barnfridsbrottet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

Se motivering ovan i den inledande sammanfattningen.

² Jernbro, C., Janson, S. (2017) *Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.



10.5.3 Särskilt om grov fridskränkning mot barn

Vår bedömning: Preskriptionsbestämmelserna för grov fridskränkning mot en person som inte fyllt 18 år, bör inte ändras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

Se motivering ovan i den inledande sammanfattningen.

10.5.4 Sexualbrotten, barnpornografibrottet och könsstympningsbrotten

Vår bedömning: Preskriptionsbestämmelserna för sexualbrott mot barn, barnpornografibrottet och könsstympning av barn, bör inte ändras ytterligare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att preskriptionstiden för alla brott mot barn räknas från den dag barnet fyllt 18 år.

De flesta brott i denna kategori är undantagna från preskription eller har redan en regel att preskriptionstiden ska beräknas från 18-årsdagen. Men detta gäller exempelvis inte brottet kontakt för att träffa barn i sexuellt syfte, vilket vi anser att det bör göra. Se motivering ovan i den inledande sammanfattningen.

Ärendet har handlagts av Bengt Söderström.

Stockholm 2022-03-15

Anne Marie Brodén
Ordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare